

f. 183 φέρων σημείων ἀρχομένων φέρεσθαι καὶ τὴν ἔλγην ἐξανύειν αὐτοῦ περι-
 ἢ ἀπὸ τοῦ Α, ἢ τοῦ Β, ἢ τοῦ Γ, | ὡς ἐπὶ τοῦ Ζωδιακοῦ νοεῖτ' ἂν
 ἢ ἀπὸ τοῦ Κριοῦ, ἢ ἀπὸ τοῦ Καρκίνου, ἢ ἀπὸ τοῦ Ζυγοῦ, ἢ ἀπ' ἄλλου
 του τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν, διαφόρων πάντων ὄντων, ἢ τοιαύτη διὰ τοῦ
 6 Ζωδιακοῦ φορὰ τοῦ ἔλου.

Ὅτι ἀδύνατον τὸ ἀμερές κινεῖσθαι πλὴν εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός,
 ἔταν κινήται τὸ μέγεθος ἐν ᾧ ἔστιν, ὡσπερ, τοῦ πλοίου κινουμένου,
 λέγεται τὸ ἐν αὐτῷ κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκός, οἷον πλωτῆρ ἢ μέρος
 αὐτοῦ τοῦ πλοίου, τρόπος τυχόν. Ἄμερές δὲ φησι τὸ κατὰ προσὸν ἀδιαί-
 10 ρετον. Καθ' αὐτὸ δὲ ἀδύνατον κινεῖσθαι ἔλως τὸ ἀμερές· εἰ γὰρ τὸ μὲν
 ἔστιν αὐτοῦ ἐν ᾧ ἀπολείπει, τὸ δὲ ἐν ᾧ γίνεται, ὡς ἐπὶ πάντων εἴρηται
 νοεῖσθαι τῶν κινουμένων μεταβαλλόντων, μέτοιτο ἂν τὸ ἀμερές, ἢ ἴρεμοίη
 ἂν ἐν τῷ μεταβάλλειν, ἢ κινούμενον καὶ διαιρουμένῳ τῷ χρόνῳ διαιροῖτο
 ἂν εἰς ἔλαττον ἑαυτοῦ, καὶ ἄλλα ἄτοπα εἴπεται. Ἄλλ' οὔτε ἐν τῷ νῦν ἐστι
 15 κίνησις, ὡς εἴρηται, οὔτε ἀδιαίρετόν τι κινεῖσθαι δύνασθαι.

Ὅτι πᾶσα μεταβολὴ καὶ κίνησις πεπερασμένη καὶ οὐκ ἄπειρος. Ἔστι
 γὰρ μεταβολὴ πᾶσα ἐκ τοῦδε εἰς τόδε τι, καὶ τὰ πέρατα τῶν μεταβολῶν
 ὄρισται, καὶ τὰ ζῶα οὐκ ἐπ' ἄπειρον κινεῖται κίνησιν· οὐ γὰρ μάτην
 κινεῦνται οὐδὲ τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν· ὥστε καὶ ἡ κατὰ τόπον
 20 κίνησις οὐ μόνον ἐπὶ τῶν εἰς ὄρισμένα πέρατα κινουμένων σωμάτων
 φυσικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ἐν πέρατι ὀρίζεται, καὶ οὐκ ἄπειρος.

Ὅτι εἰ ὄλως ἐνδέχεται ἄπειρον εἶναι κίνησιν, τῷ χρόνῳ ἴσως ἂν
 ἐνδέχοιτο ἦτοί διὰ τὴν τοῦ χρόνου αἰδιότητα, ὡς εἰ τις μετὰ τὸ βαδίσαι,
 πρὶν ἢ ἴρεμῆσαι θερμανθεῖη, καὶ εὐθύς λευκανθεῖη, καὶ εὐθύς διδαχθεῖη,
 25 καὶ οὕτως ἐφεξῆς ἀπ' ἄλλου εἰς ἄλλο μεταβάλλοι. Ἄλλ' οὐκ ἂν εἴη αὕτη
 μία μεταβολή, εἰ καὶ εἰς ἄπειρον δύναιτο κατὰ διαδοχὴν γίνεσθαι, ἀλλὰ
 πλείστα συνεχεῖς τῷ χρόνῳ καὶ ἐκάστη πεπερασμένη, ὁ δὲ λόγος περὶ
 μιᾶς τῷ ἀριθμῷ μεταβολῆς, εἰ ἔστι τῷ χρόνῳ ἄπειρος· τοῦτο δὲ ἴσως
 οὐκ ἐπ' ἄλλης ἂν κινήσεως εὐχερῶς λέγοιτο ἢ τῆς κύκλῳ τοῦ οὐρανοῦ
 30 σώματος, ἢ τῆς αἰθέρος οὐρα, φησί, διὰ τὸ συνεχὲς τοῦ χρόνου μία μὲν ἐστὶ
 καὶ ἄπειρος αἰεί, ἀλλὰ τῷ πάλιν καὶ πάλιν ἢ αὐτῇ, ἦτοί μία τῷ εἶδει:

Sur le livre VII.

Ἐκ τοῦ ἦτα τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως.

f. 183 Ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ τινος κινεῖται, εἴτε ἔξωθεν κινεῖται, ὡς
 τὰ ὠθούμενα, ἢ ἐλκόμενα, ἢ δινούμενα, ἢ ὀχούμενα· εἴτε οἰκοθεν, | ὡς
 ὅσα τῶν φυσικῶν ἐν ἑαυτοῖς ἔχει ἀρχὴν κινήσεως, ὡς ἐνταῦθα ἀπο-
 δείκνυσιν οὐ πᾶν ἀναγκαίως. Ὅθεν καὶ τινες τῶν ἐξηγουμένων εὐθύ-
 νουσιν τὰς ἐπιχειρήσεις, καίτοι τὸ δόγμα ὡς ἀληθέστατον προσέμενοι,
 Ε.Γ. ΠΡΟΣ Τ.Π
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ τινος κινεῖται· ἐν δὲ τῷ μετὰ τοῦτο τελευταίῳ βιβλίῳ ἀναντιρρήτως καὶ ἀσφαλέσι λόγοις αὐτὸ δείκνυσιν.

Ὅτι οὐ πᾶν τὸ κινεῖται καὶ αὐτὸ κινεῖται· εἰ γὰρ κινεῖται πᾶν τὸ κινεῖται, εἴη τε ἂν τοῦτο ἐπ' ἀπειρον, ὡς οὐδαμοῦ στήσεται, καὶ ἐτι ἀπειρος ἔσται κίνησις ἐν χρόνῳ πεπερασμένῳ, ὅπερ πρότερον ἀπηγορεύθη. Καὶ ὅτι ταῦτα ἔψεται, δείκνυσιν. Οὐκοῦν, εἰ τοῦτο ἀτοπον, τὸ πᾶν τὸ κινεῖται κινεῖσθαι, διὰ τὰ ἐπόμενα, στήσεται ποτε τὸ κινεῖται, καὶ οὐ πᾶν κινεῖται κινήσεται, ἔσται δὲ τι πρῶτως κινεῖται οὐκ αὐτὸ κινούμενον, οὐχ ὡς τέλος (τοῦτο γὰρ ἐξωθεν τοῦ κινουμένου), ἀλλ' ὡς τὸ ποιητικὸν τῆς κινήσεως τὸ προσεχὲς ἔμα καὶ ἀπτόμενον. 10

Ὅτι ἅπαν τὸ φερόμενον ἢ ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖται, ἢ ὑφ' ἑτέρου. Καὶ τὸ μὲν ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον ἐντὸς ἔχει τὸ κινεῖται, ὡς ἐν τοῖς ζώοις ἢ ψυχῇ ἔστι τὸ κινεῖται αὐτὰ. Ἄμα οὖν εἰσιν ἐν τούτοις καὶ συνημμένοις τὸ τε κινεῖται καὶ τὸ κινούμενον. Ἰὰ δὲ ὑφ' ἑτέρων κινούμενα, ἦτοι βία, τετραχῶς κινεῖται· ἢ ὥσει, ἢ ἔλξει, ἢ ὀχίσει, ἢ δινήσει. Καὶ ἢ ὥσει ἢ ἀπώσει 15 ἔστιν ὅταν τις ἀπωθῆται τι ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ συνεπόμενος αὐτῷ, ἢ ἔπωση, ὅταν συνῆ καὶ συνέπηται τὸ ὠθῶν, ὡσπερ ὁ τροχὸν ὠθῶν ἐφέπεται αὐτῷ, καὶ ὁ ἄνεμος ἐμπύπτων κινεῖ τὰ λαίφη καὶ δι' αὐτῶν τὴν ναῦν, συνῶν ἀχωρίστως, καὶ ἢ ῥίψει τῶν λίθων ἢ ἀκοντίων ὥσει ἔστιν, ἕως ἂν ἰσχύη ἢ τοῦ ῥίψαντος δύναμις ὑπὲρ τὴν κατὰ φύσιν τοῦ φερομένου κίνησιν· 20 ὅταν δὲ αὐθις αὕτη ἐγκρατεστέρα γένηται τῆς τοῦ ὠθίσαντος βίας, ἄγει πάλιν εἰς τὴν καθ' αὐτὸ κίνησιν τὸ φερόμενον. Ἐλξίς δὲ ἔστιν ὅταν ἔλκηται τι παρ' ἄλλου ἢ πρὸς αὐτὸ τὸ ἔλκον, ἢ πρὸς ἄλλο, ὅτε τὰ οὕτω κινούμενα θάττον κινεῖται τῆς κατὰ φύσιν οἰκείας κινήσεως. Ἐνταῦθα συντάττονται ἢ εἰσπνοὴ καὶ ἐκπνοή, ἢ πτύσις, ἢ ὀλκὴ τῆς τροφῆς καὶ 25 τῆς πόσεως, αἱ διακρίσεις αἱ φυσικαί· πάντα γὰρ ταῦτα ἔλξεις εἰσὶ. Καὶ ἢ σπάθησις ἢ παρὰ τοῦ ὑφάντου ἐν τοῖς ὑφαινομένοις, καὶ ἢ κέρκισις, ὧν ἢ μὲν σπάθησις σύγκρισις, ἢ δὲ κέρκισις διάκρισις, ὡς καὶ πᾶσα 1. 184 ἔλξις καθόλου ὑπὸ τὴν σύγκρισιν καὶ διάκρισιν ἀνάγονται, ὡς ὅλως ἢ κατὰ τόπον βίαιος κίνησις. Δίνησις δὲ θεωρεῖται κατὰ ὥσιν καὶ ἔλξιν, 30 ὡς ἔχει ἢ διὰ χεῖρος δίνησις τῶν μύλων. Ἡ δὲ ὀχησις ἢ ἔλξει γίνεται, ὡς ὁ ἐν τῷ πλοίῳ πλωτὴρ κινεῖται ὀχούμενος, τοῦ πλοίου φερομένου· ἢ ὥσει, ὡς ὁ αὐτὸς πλωτὴρ πάλιν, ὠθῶντος τοῦ ἀνέμου τὴν ναῦν, ἐν αὐτῇ κινεῖται ὀχούμενος· ἢ δινήσει, ὡς τὰ ἐν τοῖς ῥόμβοις* ἢ τοῖς μύλοις ὀχούμενα ζῶα ἢ σώματα, ἄττα, δινουμένων αὐτῶν, καὶ αὐτὰ ὀχούμενα κινεῖται· 35 ὅστε καὶ ἢ ὀχησις κατὰ τοὺς τρεῖς τρόπους θεωρεῖται τῶν βιαίων κινήσεων, τὴν ὥσιν δηλονότι, τὴν ἔλξιν, τὴν δίνησιν. Ἐξηρήσθω δὲ ὁ ἰππεύς

* ῥόμβος, σανίδιον, ὃ στρέφουσιν εἰς ἀέρα, καὶ ἦχον ποιοῦσιν· ἢ τροχισκοὶ ὅν τύπτοντες ἑαυτοῖς καὶ στρέφοντες ποιοῦσι περιδινεῖσθαι καὶ ψόφον ἀποτελεῖν· λέγεται καὶ ῥόμβος καὶ βρυτήρ. Note autographe à la marge supérieure A

ἐν τῷ ἵππῳ ὀχούμενος, ἅτε καὶ ἄμφω ἐμψυχα· καὶ ἄμφω κινεῖ τε καὶ κινεῖται τρόπον ἕτερον τό τε ὀχούμενον καὶ ἐφ' οὗ ὀχεῖται, καὶ ἅμα εἰσὶν ἐν αὐτοῖς τό τε κινουὶν καὶ κινούμενον.

Ἐπεὶ τοίνυν αἱ μὲν βίαιοι κινήσεις τέσσαρες, ἀνάγονται δὲ αἱ πᾶσαι εἰς δύο, τὴν ὠσιν καὶ τὴν ἔλξιν, ὡς εἴρηται, τὸ δὲ ὠθεῖν καὶ τὸ ἔλκον ἅμα ἐστὶ τῷ ὠθευμένῳ καὶ ἔλκομένῳ, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς μεταξὺ, εὐδηλον ὅτι καὶ ἐν πάσῃ τῇ κατὰ βίαν φορᾷ καὶ κινήσει συνῆπται τὸ κινουὶν καὶ κινούμενον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ὑφ' αὐτῶν κινουμένοις οὕτως εἴρηται ἔχειν, δηλαδὴ τοῖς ἐμψύχοις, οὐκ οὖν ἐν πάσῃ τῇ κατὰ τόπον κινήσει ἅμα ἐστὶ καὶ συνῆπται τὸ κινουὶν τῷ κινουμένῳ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως δείκνυσιν, ὅτι ἅμα ἐστὶ τὸ ἀλλοιούμενον καὶ τὸ προσεχῶς ἀλλοιοῦν· τὰ τε γὰρ ἄψυχα σώματα ταῖς παθητικαῖς ποιότησιν ἀλλοιούμενα καὶ τὰ ἐμψυχα ζῶα καὶ τούτων ἔσα τὰ αἰσθητικὰ μέρη, ὡς σὰρκα καὶ νεῦρα, καὶ ὅσα ἀναίσθητα, ὡς ὄνυχες καὶ τρίχες καὶ ὅστ' αἰ, ὡς ἐκάστοις ἀρμόττει ἀλλοιούμενα, παρόντων τῶν ἀλλοιούντων, τῶν αἰσθητῶν δηλονότι ποιότητων, καὶ ἀπτομένων, ἀλλοιοῦνται. Ἰδιαιτέρον δὲ τὰ ζῶα ἀλλοιοῦνται αἰσθανόμενα ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν παρόντων αὐτοῖς, ὡς εἶναι ἅμα τό τε πρῶτως ἀλλοιοῦν καὶ τὸ ἔσχατον τοῦ ἀλλοιουμένου, καὶ οὐδὲν αὐτῶν μεταξὺ. Θερμαίνεται πάντως ἦτοι προσεχῶς τὰ σώματα, μᾶλλον δὲ καὶ τούτων τὰ ἔσχατα πρῶτως ἦτοι αἱ ἐπιφάνειαι, | καὶ ἐξῆς κατὰ διαδοχὴν τὰ σώματα· πελάζει γὰρ, φησί, τὸν αἰσθητὸν τῷ ἀέρι, καὶ ὁ αἶψα διὰ τῆς ἐπιφανείας τῷ σώματι. Καὶ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὀσφρίσεως οὕτως ἔχει· διὰ γὰρ τὸ βᾶρος γίνεται αὐταῖς ἡ ἀντίληψις τῶν αἰσθητῶν, καὶ τὸ μὲν χρῶμα πελάζει τῷ φωτί, τὸ δὲ φῶς τῷ ὀπτικῷ. Καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν ἡ ἀλλοίωσις τῇ μεταλήψει καὶ ἐπαφῇ τῶν χυμῶν ἐνεργεῖται, καὶ οὕτω διὰ πάντων ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων δείκνυται ὡς ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσιν ἅμα ἐστὶ τὸ ἀλλοιοῦν τῷ ἀλλοιουμένῳ εἴτουν ἢ παθητικὴ ποιότης καὶ τὸ πάσχον αὐτὴν καὶ κινούμενον, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἐστὶ μεταξὺ. Καὶ ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ τῆς φθίσεως· ἅμα γὰρ ἢ διὰ τῆς τροφῆς πρόσθεσις τοῖς μορίοις τοῦ τρεφομένου σώματος καὶ ἢ αὐξήσις αὐτῶν, καὶ τὸναντίον ἅμα ἢ ὑφαίρεσις καὶ ἢ φθίσις εἴτουν ἢ μείωσις τοῦ σώματος.

Δόξειεν μὲν οὖν ἀλλοιώσεις εἶναι τὰ σχήματα καὶ τὰς μορφάς, εἰ δὲ καὶ τὰς ἕξεις ἡγρουν ἀρετᾶς καὶ κακίας καὶ τὰς τούτων λήψεις καὶ ἀποβολάς γενέσεις εἶναι καὶ φθοράς· οὐκ εἰσὶ δὲ ταῦτα ἀλλοιώσεις, οὐδὲ αἱ γενέσεις κυρίως ἀλλοιώσεις εἰσὶν. Οὐ γὰρ ὁ γινόμενος ἄνθρωπος ἀλλοιοῦται, φαμέν, ἢ ἢ οἰκία, ὅταν γίνηται· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἀλλοιώσεσιν τῶν ὑποκειμένων μενόντων, γίνεται ἢ μεταβολή· ἐπὶ δὲ τῶν γενέσεων αὐτὰ μᾶλλον τὰ ὑποκείμενα γίνεται καὶ οὐ μεταβάλλει, ἀλλὰ τὸ μήπω πρότερον ὄν γίνεται ἄνθρωπος, ἢ οἰκία· καὶ ἐν μὲν ταῖς γενέσεσιν ἄλλα

- οὖν φυσικῆ ταραχῆ, πολλῆ οὔσῃ ἐπικρύπτεται ἡ διάνοια. "Όταν δὲ λοιπὸν
 ἀρξῶντα καθίστασθαι καὶ μετριάζειν αἱ φυσικαὶ κινήσεις, τότε ἀναλαμβάνει
 ἡ τῶν ἐπιστημῶν δεκτικὴ δύναμις καὶ ἔοικε τὸ τοιοῦτον ὡσπερ ἂν εἴ τις
 f. 185^v καθεύδων ἐγερθῆ, ἢ μεθύων παύσηται, ἢ νοσῶν καταστῆ· οὐ γὰρ γίνεται
 6 τὴν·καῦτα ἐπιστήμων, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος πρότερον χρῆσθαι καὶ κατὰ
 τὴν ἐπιστήμην ἐνεργεῖν διὰ τὰ εἰρημένα πάθη, ἀπαλλαττόμενος τῆς
 ταραχῆς, καὶ τῆς διανοίας καθισταμένης, ἀναλαμβάνει τὴν τῆς ἐπιστήμης
 ἐνέργειαν. Ὡσαύτως καὶ τὴν ταραχὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἀπαλλαττομένη τῶν φυσικῶν
 ἐνοχλίσεων ἢ τῆς ἐπιστήμης ἕξις γίνεται. Καθίστανται δὲ καὶ παύονται
 10 τῆς ταραχῆς ταύτης ὅτε μὲν ὑπὸ τῆς φύσεως, αὐτῆς δηλονότι· μόνῃς τελειου-
 μένης, ὅτε δὲ καὶ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν ἐθῶν τε καὶ παιδαγωγῶν· τοῦτο δὲ
 οὐκ ἄνευ ἀλλοιώσεως γίνεται, τῶν ἐν τῇ φύσει κινήτων εἰς τὸ βέλτιον
 καθισταμένων, ὥστε γίνεσθαι μὲν τὰς ἐπιστήμας δι' ἀλλοιώσεως, οὐ μὴν
 αὐτὰς εἶναι ἀλλοιώσεις.
- 15 "Ότι· τριπλῆς οὔσης τῷ γένει τῆς κινήσεως, ὡς προαποδέδεικται, κατὰ
 τὸ ποῦ, κατὰ τὸ ποῖον καὶ κατὰ τὸ ποσόν, οὐκ ἔστι· πάσῃ κινήσει πᾶσα
 κίνησις συμβλητὴ κατὰ τὸ ἰσοταχῆς εἶναι· δηλονότι, ἢ μί· Εἰ γὰρ ἐστὶν
 ἰσοταχῆς ἤτισοῦν κίνησις ἐτέρᾳ ἤτινιοῦν κινήσει, ἔσται ἢ ἐπὶ περιφεροῦς
 κίνησις τῇ ἐπ' εὐθείας ἴση, καὶ τὸ περιφερὲς ἴσον τῷ εὐθεῖ· ἔσται δὲ καὶ
 20 τὸ φέρεσθαι τυχὸν ἴσον τῷ θερμαίνεσθαι, ἄπερ οὐχ οἶόν τε εἶναι· ἐπὶ
 γὰρ τοπικῆς διαστάσεως τὸ ἴσον λέγεται, ἐπὶ καὶ ποιοῦ καὶ ἀλλοιώσεως
 τὸ ὅμοιον· οὐκ ἂν οὖν εἴη συμβλητὸν τὸ ἴσον τῷ ὁμοίῳ, καὶ τὸ πάθος
 τῷ μήκει· Δόξειεν ἂν οὖν, φησὶν, εἰ καὶ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τὸν κύκλον καὶ
 τὴν εὐθείαν καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν φοράς συμβλητάς εἶναι. Καὶ καταγραφῇ
 25 τοῦτο συνίστησιν, ἀλλὰ καὶ αὐθις ἀνατρέπει, λέγων ὡς εἰ ταύτας τὰς
 κινήσεις λέγοι τις συμβλητάς, ἔξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει συμβλητὸν εἶναι
 τὸν κύκλον τῇ εὐθείᾳ καὶ ἴσον ἐνίοτε τὸν κύκλον τῇ εὐθείᾳ, εἴ γε καὶ
 συμβλητός ἐστιν· τὸ γὰρ συμβλητὸν ἐτέρῳ τινὶ νῦν μὲν μείζον αὐτοῦ ἐστὶ,
 νῦν δὲ ἴσον, νῦν δὲ ἔλαττον· ἴσον δὲ λέγειν κύκλον εὐθείᾳ ἄτοπον·
 30 ἀσύμβλητα γὰρ κύκλος καὶ εὐθεῖα, ὥστε καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν κινήσεις ὁμοίως
 οὐ συμβληταί. Καθόλου γὰρ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμως λεγομένων οὐκ ἔστι· τὸ
 συμβλητὸν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν συνωνύμων· γραφεῖον μὲν γὰρ ὀξύτερον γραφεῖου
 λέγομεν, καὶ φθόγγου φθόγγον, καὶ οἶνον οἶνου· οἶνον δὲ ὀξύτερον γρα-
 φεῖου ἢ φθόγγου οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Εἰ δὲ τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον τὸ
 35 αὐτὸ σημαῖνον ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος λέγεται, διαφόρων ὄντων,
- f. 186 | ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι· τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον ἐπὶ τούτων ὁμωνύμως
 λέγεται· ἄλλως γὰρ θεωροῦνται· ἐπὶ τοῦ μεγέθους τοῦ ὑποκειμένου, καὶ
 ἄλλως ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ κατὰ τὸν λόγον, εἰ καὶ ὁ αὐτός ἐστι
 λόγος πανταχοῦ τοῦ πολλοῦ καὶ αὐτοῦ διπλασίονος, καὶ οὐδὲν κωλύει
 40 ὁμωνύμως λέγεσθαι τι περὶ τινῶν καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λεγόμενον λόγον·

λόγου γὰρ χάριν, τὸ ὑγεινὸν ἐνός ἐστι λόγου, ὅτι τὸ συμμετρίαν ἔχον πρὸς ὑγείαν· καὶ τὸ φάρμακον τοίνυν καὶ τὸ γυμνάσιον, καὶ τὸ σιτίον ὑγεινὸν ἂν λέγοιτο τῷ αὐτῷ τοῦ ὑγεινοῦ λόγῳ, ἂν συμμετρίαν δηλονότι ἔχουσι πρὸς τὴν ὑγείαν, ἀλλ' ὁμῶς ὁμωνύμως ὑγεινά ἐστιν, ὅτι τὸ μὲν φυλακτικὸν ὑγείας, τὸ δὲ ποιητικόν· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ πολλοῦ καὶ διπλασίονος καὶ τῶν ὁμοίων, καὶ ὡσπερ τὸ ἐν ὁμωνύμως κατὰ τῶν τοῦ ὄντος γενῶν λέγεται, καίτοι γε εἷς ἐστὶν ὁ τοῦ ἐνός λόγος, οὕτω καὶ τὸ πολὺ καὶ διπλάσιον, ἓνα λόγον ἀπλῶς ἔχοντα ἑκάτερον καὶ τὸν αὐτόν, ὁμῶς διαφέροντα ἔχουσι τούτων ἀποδιδόμενα τῷ ἀέρι καὶ τῷ ὕδατι, ἢ ἀπλῶς τῷ μεγέθει· καὶ τῇ ζωνάμει αὐτοῦ:

Δεῖ τοίνυν ἀκριβέστερον διοριζομένους οὐχ ἀπλῶς λέγειν τὰ συνώνυμα συμβλητὰ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ τῷ πρώτῳ, καὶ μὴ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, εἶον ὁ κύων καὶ ὁ ἵππος λευκὰ καὶ συμβλητὰ εἰσιν ὡς λευκὰ· φαιμέν γὰρ τὸν κύνα τοῦ ἵππου λευκότερον τυχόν· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρώτως ἐστὶν αὐτοῖς τὸ λευκόν, καὶ διὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῖς ὁμοίως καὶ κατὰ μέγεθος καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ζύνανται συμβλητὰ εἶναι ὁ κύων καὶ ὁ ἵππος. Ἀλλ' ὅταν λέγωμεν τὴν φωνήν λευκὴν καὶ τὸ ὕδωρ, ἢ γλυκέα, ἐπεὶ μὴ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ᾧ πρώτως θεωρεῖται ταῦτα, ἢ ἐπιφάνεια δηλονότι ἢ τὸ μέγεθος, διὰ τοῦτο οὐ συμβλητὰ εἰσιν. Ἄλλως γὰρ θεωρεῖται τὸ λευκὸν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ἄλλως ἐν τῇ φωνῇ. Ἐπι, πρὸς μείζω ἀκρίβειαν, καὶ λύσιν ἀπορίας ἦν ἐπήγαγεν διορίζεται, ὡς οὐ μόνον δεῖ τὰ συμβλητὰ μὴ εἶναι ὁμώνυμα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτῳ μὴ μόνον ὁμογενῆ εἶναι, ἀλλὰ μίθ' ἔχειν τινὰ διαφορὰν κατ' εἶδος, ἢ τοι μὴ ὡς γένη θεωρεῖσθαι ἀλλὰ μάλιστα ὡς εἶδη καὶ μὴ ἔχοντα διαφορὰν μήτε κατὰ τὸ εἶδος, μήτε κατὰ τὸ δεκτικόν· οὐ γὰρ δεῖ λέγειν, ὅτι τόδε τοῦδε μᾶλλον κεχρωμάτισται, ἀλλὰ ὅτι τόδε τοῦδε λευκότερον ἢ μελάντερον παραβάλλοντα. Ἐπεὶ τοίνυν διάφορα τῆς κινήσεως εἰσὶν εἶδη, οὐχ ἀπλῶς οὕτω συμβάλλειν ἔστι κίνησιν κινήσει καὶ ὁμοταχῆ λέγειν, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος θεωρουμένην καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον· ἐν γὰρ ἐνός δεκτικόν, καὶ εἰ ἐν ἐστὶ τὸ δεκτικὸν τῆς κινήσεως, ἐν εἶναι καὶ τὸ εἶδος δεῖ, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, καὶ οὕτω κατὰ λόγον εἶναι συμβλητὰς τὰς οὕτως ἐχούσας ὡσαύτως κινήσεις. Πτήσις δὲ καὶ βάδισις συμβληταί· εἰ γὰρ ἐστὶν εὐθυφορία ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προβαδιζόντων καὶ ἵπταμένων, καὶ μόνον τῶν ὀργάνων τῆς κινήσεως ἢ διαφορὰ, ὅτι ἐνθα μὲν τισὶν ἢ φορὰ, ἐνθα δὲ πτεροῖς γίνεται, οὐ δεῖ τῶν ὀργάνων λόγον ποιεῖσθαι, ἐνός ὄντος τοῦ τῆς κινήσεως εἶδους.

Ὅτι τῶν ὁμωνύμων αἰ μὲν εἰσι πόρρω, ὡς κύων ὁ ἀστὴρ καὶ τὸ χερσαῖον καὶ τὸ θαλάττιον ζῷον ὁμωνυμοῦσι λίαν κεχωρισμένα τῆ φύσει· αἰ δὲ ἐγγύς πω δι' ὁμοιότητα, ὡσπερ ἄνθρωπος, ὁ ζῶν, καὶ ὁ γεγραμμένος· αἰ δὲ ἐγγιστα ἢ γένει, ἢ ἀναλογίᾳ· γένει μὲν, ὡς τὰ ἀφ' ἐνός

καὶ πρὸς ἓν καὶ ἀναλογικὰ λεγόμενα, εἰ καὶ μὴ κυρίως, ὡς ὑγεινὸν τό τε ἴσιον καὶ τὸ φάρμακον καὶ τὸ οὖρον· εἰ γὰρ καὶ διαφόρως, ἀλλ' ἀφ' ἑνὸς λέγονται τῆς ὑγείας, ἢ πρὸς ἓν λέγονται καὶ πεφύκασι, τὴν ὑγείαν· ἀναλογία δέ, ὡς τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα κοινὸν ἔστι πηγῆ καὶ καρδία καὶ μονάδι καὶ τῆ ἐξουσία ἀναλογικῶς καὶ παραπλησίως ὁμωνυμουμένοις· ὡς γὰρ ἐν σώματι καρδία, οὕτως ἐν ποταμῷ πηγὴ· καὶ ταῦτα κυρίως ἀναλογικά, ἐν οἷς τὸ κοινὸν ὄνομα κατὰ τινὰ ἀναλογίαν ἀρμόττει πρὸς τὰ οἷς ἐπιτίθεται τοῦνομα πρότερον τε καὶ κυριώτερον.

Ἔτι, ὡς περ ἐπὶ τῶν φορῶν εἴρηται, τὰς μὲν εἶναι συμβλητάς, τὰς δὲ οὐ συμβλητάς, κατὰ τὸ ἴσον δηλονότι καὶ ἄνισον, οὕτω καὶ ἀλλοιώσεις τινὲς εἰσὶ συμβληταὶ κατὰ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον, οὐ πάσαι, ἀλλ' αἱ αὐταὶ τῷ εἶδει, οἷον λεύκανσις λευκάνσει συμβλητή, καὶ ὑγίανσις ὑγιάνσει, εἰ καὶ τῷ ἀριθμῷ ἦτοι τοῖς ὑποκειμένοις διαφέρουσιν ἐν τῷ αὐτῷ εἶδει, ὡς περ ὑγίανσις ἐν Σωκράτει καὶ Ἀλκιβιάδει καὶ λεύκανσις συμβληταὶ εἰσιν ὡς αἱ αὐταὶ οὖσαι τῷ εἶδει, εἰ καὶ τῷ ἀριθμῷ, τουτέστι τοῖς ὑποκειμένοις, ἀνήρηνται· Ἐπὶ δὲ τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, εἰ καὶ αὐταὶ αἱ κινήσεις συμβληταὶ εἰσιν, ἐν τῷ αὐτῷ εἶδει οὖσαι, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ γένει, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων εἴρηται, κατὰ τὸ θαττόν τε καὶ τὸ βράδιον τῆς αἰσθητικῆς ἀλλοιώσεως, ἢ τῆς εἰς τὸ μὴ ὄν ἀφίξεως, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὀνόματα κείμενα, ὡς ἐπὶ τῆς φορᾶς τὸ ἴσον καὶ τὸ πλεον καὶ ἔλαττον, καὶ ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως τὸ ὅμοιον, ἐκατέρωθεν δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον.

Ἔτι οὐ μόνον συμβληταὶ εἰσὶν πως αἱ κινήσεις, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ καὶ ἀναλογία τίς ἐστὶν ἐν ταῖς κατὰ τόπον κινήσεσιν, εἴτα καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις, οἷον ἀλλοιώσεις αὐξήσεσιν· ἐν γὰρ τῇ κατὰ τόπον κινήσει ἐστὶ μὲν τὸ κινεῖν, ἔστι δὲ τὸ κινούμενον, καὶ οὕτω μὲν α' τὸ κινεῖν ἦτοι ἡ κινουσα δύναμις· β' δὲ τὸ κινούμενον, βᾶρος ὁποσονοῦν· ἢ δὲ διάστασις, ἐν ἣ κινεῖται, ὁποσοῦν ποτε, τὸ γ'· ὁ δὲ χρόνος καθ' ὃν κινεῖται τὴν τοιαύτην διάστασιν, ὅσοσθ' ἴποτε, τὸ δ'. Εἰ οὖν ὅλον τὸ α' ὅλον τὸ β' ἐκίνησεν ἐν ἔλω τῷ δ' καθ' ὅλον τὸ γ', εἴπερ διαμεθεῖη τὸ β', τὸ αὐτὸ ἄρα α' τὸ ἡμισυ τοῦ β' ἐν ἔλω τῷ δ' ὅλον τὸ γ' ἐκίνησεν· τὸ αὐτὸ α' ὅλον τὸ ἡμισυ τοῦ β' ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ δ' κινήσει ἔλω τῷ γ'. Καὶ αὐθις τὸ αὐτὸ α' κινήσει τὸ αὐτὸ β' ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ δ' τῷ ἡμίσει τοῦ γ', καὶ αὐθις τὸ ἡμισυ α' τὸ ἡμισυ β' κινήσει ἐν ἔλω δ' καθ' ὅλον τὸ γ', οἷον εἰ πέντε ἄνδρες δεκατάλαντον βᾶρος ἐν δυσὶν ὥραις βσταδ' κινήσειεν, καὶ πέντε ἄνδρες πεντατάλαντον βᾶρος ἀναλόγως ἐν δυσὶν ὥραις βσταδ' κινήσειεν. Μετὰ τὰς δ' ταύτας ἀναλογίας καὶ πέμπτην ἐκτίθησιν. Εἴτα δείκνυσιν οὐκ ἀναγκαίου· εἴτα ἐλέγχει τὸν Ζήνωνος λόγον, ὅτι μία κέγχρος ἐν γῆ καταπεσοῦσα ψόφον ποιήσειεν κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ψόφου, ὃν ποιήσειεν ἂν μέδιμνος κέγχρων καταπίπτων εἰς γῆν· οὐ γὰρ ἔχει, φησὶν, ἢ μία κέγχρος δύναμιν τὸν ἀέρα κινεῖν· τὰ γὰρ μόρια ὡς ὕλη τίς ἐστὶ τοῦ

δλου· ἢ δὲ ὕλη, δύναμις ἐστίν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μέρος χωρισθὲν τῆς τοῦ ὅλου δυνάμεως οὐκ ἂν ἰδίᾳ τί μέρος τῆς κινήσεως ἐνεργήσειεν. Ὡς δὲ ἔχει ἐπὶ τῆς κινήσεως τῆς τοπικῆς καὶ τῶν εἰρημένων ἀναλογιών, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων, ἀλλοιώσεως δηλονότι καὶ αὐξήσεως, ἐπεὶ καὶ ἐν αὐταῖς τὰ τέσσαρα ἐκείνα ἑμοίως εἰσίν, ἴγουν τὸ αὐξόν, τὸ αὐξόμενον καὶ ἡ τοσσίθε αὐξήσις ἐν τοσῶδε χρόνῳ, καὶ τὸ ἀλλοιοῦν καὶ τὸ ἀλλοιούμενον, καὶ ἡ τοσσίθε ἡ ἀλλοίωσις καὶ ἐν τοσῶδε χρόνῳ: —

Sur le livre VIII.

Ἐκ τοῦ θήτα τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως.

f. 187 v

Ὅτι ἐπεὶ πρόκειται ζητεῖν εἰ ἐστὶν ἡ κίνησις ἀίδιος, ἢ μή, ἢ ἀπλῶς 10 δηλονότι κίνησις, ἀνάγκη προϋποθέσθαι τὴν κίνησιν ἐν ταῖς οὐσίῃς εἶναι. Πάντες οὖν οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι ἐτίθεσαν εἶναι τὴν κίνησιν, καίτοι περὶ τοῦ κόσμου διαφόρως ὑπειληφότες. Οἱ τε γὰρ ἀπείρους τοὺς κόσμους δοξάσαντες εἶναι αἰετὶ γινομένους καὶ φθειρομένους, ὡς οἱ περὶ Ἀναξίμανδρον καὶ Δεῦκλιππον καὶ Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον, οἱ τ' ἓνα τὸν κόσμον καὶ 15 φθειρόμενον κατὰ διαδοχὴν καὶ γινόμενον αὐθις, ὡς οἱ περὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ Ἡρακλείτον καὶ τοὺς Στωϊκοὺς, καὶ ἕσσι ἓνα καὶ ἀίδιον, ὡς οἱ περὶ Πλάτωνα, πάντες οὗτοι καὶ τὴν κίνησιν συνεισάγουσιν, εἰ καὶ διαφόρως, οἰκείως τῇ περὶ τοῦ κόσμου ἕκαστοι θέσει. Μὴ εἶναι δὲ τὴν κίνησιν ἐξ ἀρχῆς μηδ' ἀίδιον ἄλλως μὴν Ἀναξαγόρας ὑποτίθησιν, ἄλλως δὲ Ἐμπε- 20 δοκλῆς, εἰ καὶ εἰς ἐν τοῦτο συμπέρασμα ἔρχονται, τὸ μὴ εἶναι κίνησιν ἀίδιον· οὗς καὶ ἀνατρέπει ἀκολούθως ταῖς αὐτῶν ὑποθέσεσιν, ὡς οὐδὲν ἀνάγκης ἔχοντος, ἐξ ὧν αὐτοὶ ὑποτιθέασιν περὶ τοῦ κόσμου, τοῦ τὴν κίνησιν μὴ εἶναι ἀίδιον:

Εἶτα τίθησιν ἐπιχειρήματα πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ἀιδιότητος τῆς κινή- 25 σεως. Πρῶτον, ὅτι πᾶσα κίνησις ἀπὸ τοῦδε εἰς τόδε ἐστίν, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου δηλονότι εἰς τὸ ἐναντίον. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ὠρίσται, καὶ ἡ κίνησις πάντως ἢ ἀπὸ τούτων εἰς ταῦτα ὠρισμένη ἂν εἴη, οὐκ ἄρα ἀίδιος οὐδ' ἀγέννητος καὶ ἀτελεύτητος. Δεύτερον, ὅτι τινὰ μὴ κινούμενα πρότερον, αἶον λίθος ἐν τῷ βυθῷ, ἢ βῶλοι ἐν βάθει τῆς γῆς, εἰς φῶς ἐλθόντα 30 κινεῖται καὶ ἀρχὴν λαμβάνει κινήσεως. Τρίτον, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα ἐνίοτε ἐν τελείᾳ ὁράται ἀκίνησια, καθεύδοντα τυχόν, εἶτα κινεῖται ἀφύπνιζόμενα, μὴ τινος ἔξωθεν κινουῦντος, ἀλλ' αἰκοθεν ἔχοντα τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως· καὶ εἰ ἐπὶ ἐκάστου ζώου τοῦθ' οὕτως ἔχει, τὸ ἀρχὴν λαμβάνειν ἐν αὐτοῖς τὴν κίνησιν, τοῦτ' ἐστὶ καὶ ἐπὶ παντός τοῦ κόσμου· εἰ γὰρ ἐν 35 τῷ μικρῷ κόσμῳ τοῦθ' οὕτως ἔχει τῷ ζῳῳ, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ πάντως οὕτως ἔξει· κόσμος δὲ καὶ τὸ ζῶον διὰ τὴν ἐν ταῖς μέρεσι καὶ μέλεσιν εὐκοσμίαν.

Λύων δὲ τὸ μὲν πρῶτον, φησὶν ὅτι ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία κινήσεις ὤριστα: ἀληθῶς καὶ πεπέρασται, ἢ ἄνωθεν κάτω, καὶ ἀνάπαλιν· f. 188 | καὶ πλεονάκις τῇ διαδοχῇ γίνηται, οὐδὲν ἴπτον καὶ ἑτέρα ἐστὶ καὶ ἑτέρα καὶ τρόπον τινὰ στάσει διαλαμβάνεται καὶ ὀρίζεται. "Ὅθεν καὶ οὐκ ἀΐδιος. ὅθεν καὶ οὐκ ἀΐδιος ἐστίν, ὡς δειχθήσεται:

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, εἰ καὶ τὰ ὑπ' ἄλλων κινούμενα ἄρχονται κινεῖσθαι: πρότερον ἀκίνητα ὄντα, οὐκ ἐστὶν ἐντεῦθεν κατασκευάζειν, ὡς πᾶσα κινήσεις οὐκ ἀΐδιος· περὶ γὰρ τῶν ὑπ' ἄλλων κινουμένων, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτῶν, 10 ἄλλος ἂν εἴη λόγος:

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον, εἰ καὶ τοῦτο τῶν ἄλλων πιθανότερον, ὡς καὶ οἰκειότερον, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτ' ἀληθές· οὐ γὰρ ἤρεμεῖ ποτε τὰ ζῶα τελείως, ἀλλὰ καὶ καθεύδοντα κινεῖται: τὰς συμφύτους κινήσεις, ἢ τὰς παθητικὰς λεγομένας ποιότητας κινούμενα, ψυχραίνόμενα ἄλλας, ἢ τοῦναντίον· καὶ 15 ὑγραίνόμενα, ἢ τοῦναντίον· ἢ τὰς ἐλκτικὰς καὶ ἀποκριτικὰς καὶ θρεπτικὰς καὶ αὐξητικὰς κινήσεις κινούμενα, αἱ καὶ καθεύδοντος τοῦ ζῴου ἀκωλύτως εἰσὶν ἐνεργεῖς ἐν αὐτῷ:

Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ζῶον ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖται: τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, τὸ μὲν ἄλογον δι' ὀρμῆς ἐπακολουθούσης τῇ αἰσθήσει: καὶ τῇ ἐπ' αὐτῆς 20 ὄχουμένη φαντασίᾳ. Διατίθεται δὲ οὕτω τὴν ἀρχὴν ἔξωθεν ἐκ τοῦ περιέχοντος εἰσπνοῆ, τε καὶ ἐκπνοῆ, κινουμένου τοῦ ἔμφυτου ἐν αὐτῷ θερμοῦ καὶ τῶν ἐντὸς κινήσεων οὕτως ἐνεργουμένων, τῶν ἀλλοιωτικῶν καὶ θρεπτικῶν καὶ αὐξητικῶν, ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος εἰς τὰ αἰσθητήρια κινουμένου· καὶ ἐντεῦθεν ἀκολουθεῖ τοῖς μὲν 25 ἡδεσθαι: τὸ ζῶον, τοῖς δὲ ἀνιάσθαι, καὶ τοῖς μὲν προστρέχειν, τὰ δὲ ἀποφεύγειν, ὃ τοῖς λογικοῖς ζῴοις διανοίας κρίσει: μᾶλλον συμβαίνει μετὰ τὴν ἐκ τῶν αἰσθήσεων κίνησιν. Οὕτω τοίνυν καὶ ὑπνώττει μὲν τὸ ζῶον δι' ἡρεμίαν τῶν αἰσθήσεων· αὕτη δὲ γίνεται, πληρουμένων ὑπὸ τῶν ἀναδιδομένων ἀτμῶν παχυτέρων εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἀπὸ τῆς τροφῆς τῶν νεύρων αὐτῶν, δι' ὧν διοδεύει τὸ αἰσθητικὸν πνεῦμα εἰς τὰ αἰσθητήρια καὶ ἐνεργεῖ 30 ἢ αἰσθησις. Ὅποτε δὲ τὸ ἔμφυτον θερμόν, τὸ ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν περιέχοντος κινούμενον, διαλύσαν τοὺς τοιούτους ἀτμούς, τὴν διοδὸν τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος τὴν διὰ τῶν νεύρων ὑπανοίξει εἰς τὰ αἰσθητήρια, αὐτίκα γρηγορεῖ εἰς τὴν οἰκείαν κατ' αἰσθησιν ἐνέργειαν τὸ ζῶον:

f. 188* Ὅτι: τὸ μὲν | πάντα λέγειν ἡραμεῖν καὶ μηδὲν κινεῖσθαι, ὡς ὁ Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐβούλοντο, ἀρρωστία τίς ἐστὶ διανοίας· ἐρρωμένη γὰρ 35 διάνοια περὶ τῶν προδύλων, οὐκ ἀνέχεται ἀμφισβητεῖν οὐδὲ τιθέναι πειρᾶσθαι: τὰ πᾶσι σοφοῖς μαχόμενα. Καὶ τὸ μὲν τὴν φύσιν ἀρχὴν εἶναι: κινήσεως καὶ ἡρεμίας καὶ ἀρχῆ καὶ ὑπόθεσις ὑπόκειται: τῷ φυσικῷ. 40 Πᾶσα: δὲ ἐπιστήμαι κινήσει: χρῶνται, καὶ τὰ τεχνικὰ δὲ αὐτὰ τὴν φύσιν

μιμούμενα τῇ κινήσει· εἰσὶν ἐνεργῆ. Ἄλλὰ μὴν καὶ τὸ πάντα λέγειν κινεῖσθαι ἤττον μὲν ἐναντιοῦται τῷ φυσικῷ· ὁ γὰρ τὴν κίνησιν ἀναιρῶν καὶ τὴν ἡρεμίαν ἀναιρεῖ, τὴν ἐπὶ τῇ κινήσει θεωρουμένην· ἡρεμεῖ γὰρ τὸ κινεῖσθαι δυνάμενον. Ὁ δὲ τὴν ἡρεμίαν ἀναιρῶν οὐ πάντως ἀναιρεῖ καὶ τὴν κίνησιν. Ψεῦδος μέντοι καὶ τοῦτο, τὸ πάντα λέγειν κινεῖσθαι· ἀεὶ, ὡς οἱ περὶ Ἡράκλειτον ἔλεγον· οὔς καὶ εὐθύνας· δείξας ὅτι οὔτε κατὰ τὴν κίνησιν τῆς αὐξήσεως ἢ φθίσεως, οὔτε κατὰ τὴν τῆς ἀλλοιώσεως, οὔτε κατὰ τὴν ἐντοπον ἀληθές ἐστὶ τὸ πάντα καὶ ἀεὶ κινεῖσθαι·

Ἔτι, οὐδὲ τοῦτ' ἐστὶν ἀληθές, ὅτι τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖται, τὰ δὲ ἀεὶ ἡρεμεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐστὶν ἀληθές, ὅτι τὰ μὲν κινεῖται πάντα, τὰ δὲ ἡρεμεῖ καὶ τὰ αὐτὰ ὀρώμενα καὶ κινούμενα καὶ ἡρεμοῦντα· ὀρώμεν γὰρ ἐνια μεταβάλλοντα ἐκ κινήσεως εἰς ἡρεμίαν, καὶ ἐξ ἡρεμίας εἰς κίνησιν.

Δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τὰ κινουῦντα καὶ κινούμενα ἢ καθ' αὐτὰ λέγεται κινεῖν καὶ κινεῖσθαι, ἢ κατὰ συμβεβηκός, ὃ δὲ κατὰ συμβεβηκός διεῖλε πρότερον εἰς δύο, εἰς τὸ ἐν ἄλλῳ κινούμενον καὶ εἰς τὸ κατὰ μέρος. Τὰ δὲ καθ' αὐτὰ κινούμενα καὶ κινουῦντα, τὰ μὲν κινουῦντα ὑφ' ἑαυτῶν, τὰ δ' ὑπ' ἄλλων, καὶ τούτων αὔθις ἐκάτερα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν. Καὶ ὅτι μὲν τὰ ὑπ' ἄλλων κινούμενα ἐνίοτε καὶ παρὰ φύσιν κινουῦνται, ὡς ὁ λίθος ἄνω ῥιπτόμενος, ἢ τὸ πῦρ κάτω, δῆλον· ἐπὶ δὲ τῶν αὐτοκινήτων, ὡς ὅταν τὸ ζῶον κινήῃ ἑαυτό, τουτέστι τὸ αὐτοῦ σῶμα, οὐ κατὰ τὴν οἰκειότητα τοῦ πλεονάζοντος ἐν αὐτῷ στοιχείου· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν γρηγορότερα εἰσι καὶ κατὰ φύσιν κάτω κινουῦνται, παρὰ φύσιν δὲ ἄνω ἀλλόμενα βίᾳ καὶ μετεωριζόμενα· τὰ δὲ πυρώδους ἢ ἀερώδους εἰσὶν οὐσίας, λεπτοτέρας δηλαδὴ φύσεως, καὶ κατὰ φύσιν μὲν ἄνω κινουῦνται, παρὰ φύσιν δὲ κάτω. Ἄλλὰ καὶ τῶν μορίων τοῦ σώματος ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις φυσικὴν θέσιν ἐχόντων ἐστὶ καὶ παρὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τούτων θέσει, ὡς οἶον τοῖς δεξιόις, ὡς οὐκ ἐστὶν εἰκός, καὶ τοῖς ἀριστεροῖς οὐκ οἰκείως καὶ ταῖς χερσὶ χρῆσθαι πρὸς βάδισιν, τῶν ποδῶν ἀνατεινομένων· ἢ μὴ βαδίζειν, ἀλλὰ κυλίεσθαι· ἢ βαδίζειν εἰς τὸ ὀπισθεῖν ταῖς πτέρναις χρώμενον, ἅπερ ἐν παιδιαῖς ἐνίοι ποιοῦσι· κινεῖται μὲν γὰρ κἀνταῦθα τὸ ζῶον ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ καθ' αὐτό, οὐ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ παρὰ φύσιν διὰ τὸ παρηλλαγμένον τοῦ τρόπου τῆς κινήσεως. Τὸ δὲ ὑπότινος κινεῖσθαι τὸ κινούμενον μάλιστα μὲν ἐν τοῖς παρὰ φύσιν κινουμένοις ἐστὶ δῆλον· ὅταν γὰρ ἄνω ῥιπτήται ὁ λίθος, φανερόν τὸ κινεῖν καὶ τὸ κινούμενον ἕτερα ὄντα. Ἐπειτα καὶ ἐν τοῖς ὑφ' ἑαυτῶν κινουμένοις ἤτοι τοῖς ζῴοις δῆλον γίνεται, ὡς καὶ ἐν αὐτοῖς κινούμενον μὲν ἄλλο, τὸ σῶμα, ἄλλο δὲ κινεῖν, ἢ ψυχὴ, διαιρούμενα οὐ τόπῳ, ἀλλὰ φύσει· εἰκότως τοῖς τεχνιτοῖς, ἢ μᾶλλον τοῖς φύσει γινομένοις εἰκότασιν. Ὡς γὰρ ὁ κυβερνήτης κινεῖ τὴν ναῦν, ἄλλο κατὰ φύσιν ὢν, ταύτην καὶ ἐν αὐτῇ συγκινούμενος,

καὶ ἡ ψυχὴ οὕτως ἔχει ἐν σώμασι, ἄλλο κατὰ φύσιν οὕσα ἢ αὐτό, καὶ κινουσα αὐτό, καὶ συγκινουμένη αὐτῷ.

Δόξειεν δ' ἂν τὰ ἄψυχα παρὰ φύσιν μὲν κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλων βίᾳ κινούμενα, οὐχ ἢ πέφυκεν, ὡς τὰ βαρέα ἄνω κινούμενα ὑπό τινων, καὶ τὰ κοῦφα ἀνάπαλιν κάτω· κατὰ φύσιν δὲ μηδὲ κινεῖσθαι, ὡς ὑφ' ἑαυτῶν μὴ κινούμενα, ὃ τῶν ἐμφύχων ἐστίν. Εἰ γὰρ ἠδύναντο τὰ ἄψυχα κινεῖν ἑαυτά, καὶ ἰστᾶν ἠδύναντο ἂν ἑαυτά, ὃ τοῖς ἐμφύχοις ἔνεστι. Ἐἴτα καὶ συνεχῆ ὄντα διόλου τὰ τοιαῦτα ἄψυχα, πῶς ἂν ὑφ' ἑαυτῶν πάσχοι ἢ κινούτο, καὶ πῶς ἂν κατὰ φύσιν κινεῖσθαι λέγοιτο; Ἔστι μὲν γὰρ καὶ τὰ αὐτοκίνητα ἦτοί τὰ ζῶα συνεχῆ κατὰ γε τὰ σώματα, τὸ δὲ κινεῖν ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι συνεχὲς τῷ κινουμένῳ, ἢ ψυχὴ δηλονότι μετὰ τοῦ σώματος· ἑτεροούσια γάρ· καὶ ὡς ὁ κυβερνήτης τὴν ναῦν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα κινεῖ, ὡς εἴρηται:

Δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τὸ δυνάμει ἄλλως μὲν λέγεται, ὅταν μηδαμῶς ἔτι πῶ ἢ ἐν ἔξει, ὡς τὸ βρέφος λέγεται δυνάμει γραμματικόν, ἢ τρίπτυχον· ἄλλως δέ, ὅταν προσλαβὼν τὴν ἔξιν ἡρεμῆ καὶ μὴ ἐνεργῆ κατ' αὐτήν, ὡς ὁ ἐπιστήμων καὶ δυνάμενος ἐνεργεῖν, μὴ ἐνεργῶν δέ· καὶ τὸ τοιοῦτον δυνάμει μέσον ἐστὶ τῶν τε ἐνεργείᾳ ὄντων τελείως καὶ τῶν μηδὲν ὡς μετασχόντων τῆς ἔξεως. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τῶν ἄψυχων τὸ δυνάμει κινήτων εἶναι διπλοῦν ἐστίν, ὥστε καὶ τὰ κινήτικα τούτων διπλᾶ, τὸ τε ποιοῦν πρώτως τὴν μεταβολὴν τῆς ἔξεως καὶ αὐτὸ τὸ ἐγγινόμενον εἶδος, ὑφ' οὗ τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν κινεῖται τὸ κινήτικόν, ἂν μὴ κωλύηται ὑπό τινος. Τὸ γὰρ ὕδωρ δυνάμει κοῦφόν ἐστίν, εὐμετάβλητον ὅν φύσει, καὶ γενόμενόν ποτε ἔργῳ ἀερῶδες, ἔχει δυνάμιν τὰ τοῦ κοῦφου ποιεῖν καὶ ἄνω φέρεσθαι, καὶν μήπω φέρηται κωλυόμενον ὑπό τινος, ὥστε μεταβάλλει μὲν τὸ πρότερον ὑπὸ τοῦ θερμαίνοντος καὶ ὅλως ἀερῶδες ποιοῦντος ἐκ τοῦ πρώτου δυνάμει εἰς τὴν ἔξιν, καὶ τότε τὸ δεύτερον δυνάμει προσεληφὸς ἐνεργεῖ κατὰ τὴν ἔξιν καὶ τὸ εἶδος, ἂν μὴ κωλύηται ποθεν, καὶ τὸ κωλύον, εἰ καὶ μὴ κυρίως αἴτιον, κληθεῖται δ' οὖν ὅμως κατὰ συμβεβηκός, οἷον ὁ κίων ὑποσπαθεῖς καὶ καταπεσὼν αἰτιός ἐστι κατὰ συμβεβηκός τῆς καταφορᾶς τοῦ ἐπικειμένου ἰσταμένου βαρέους καὶ κωλυομένου καταφέρεισθαι, καὶ τοὺς ἐν ὕδασι πεφυσημένους ἄσκούς καταβαπτίζομένους τῆ βίᾳ τῶν ἀπηρωρημένων ἀπ' αὐτῶν λίθων, ὅταν ἀποτμηθῶσιν οἱ λίθοι, αἴτιοι κατὰ συμβεβηκός γίνονται τῆς ἄνω φορᾶς, ἢ ἐστὶ κατὰ φύσιν ἀέρι. Κινεῖται μὲν οὖν οὕτως τὰ τοιαῦτα ἄψυχα κινήτικα ὑπό τινων· ἔχει δὲ ὅμως τὴν ἀρχὴν κατὰ φύσιν ἐν ἑαυτοῖς τῆς κινήσεως, τὴν τοῦ κινεῖσθαι δηλονότι ἀρχὴν· ὠρισταὶ γὰρ ἡ φύσις ἀρχὴ κινήσεως. Προεῖρηται δὲ ὡς ἢ κινήσις μᾶλλον ἐστὶ τοῦ κινήτου ἢ τοῦ κινήτικου, καίτοι καὶ περὶ